

สารนิพนธ์

เรื่อง อธิพอลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานไคดิญห์ เมืองเฮัว

โดย

นางสาวเมณีสวี มาศศิรีวงศ์

รหัสนักศึกษา 05580738

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อเรื่องสารนิพนธ์	อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮ่ว
ผู้เขียน	นางสาวเมณีสวี มาศศิรีวงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์นวัต เลิศแสวงกิจ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮ่ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกที่สุสานโคตติญห์ โดยศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่พบในสุสานโคตติญห์ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับรูปแบบศิลปะตะวันตกในราวคริสต์ศตวรรษที่ 18-19

ผลการศึกษาพบว่า ในขณะที่จักรพรรดิโคตติญห์ปกครองประเทศ เวียดนามได้ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส จักรพรรดิโคตติญห์มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสถานที่เก็บพระบรมศพและใช้เป็นที่ประทับอาศัยในภพหน้าตามความเชื่อ เพราะช่วงเวลานั้นฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้หน้าที่ของจักรพรรดิลดลง พระองค์จึงหันมาทุ่มเทให้การสร้างสุสานแห่งนี้ สุสานของพระองค์จึงมีความงดงามเป็นอย่างมาก

ภายในสุสานโคตติญห์มีการผสมผสานศิลปะจีนและตะวันตกเข้าด้วยกันอย่างลงตัว เช่น ทางเดินขึ้นสุสานได้รับการตกแต่งเป็นบันไดมังกร ด้านบนเป็นพระราชวังเทียนดิงห์ ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังภาพมังกรในม่านเมฆขนาดใหญ่บนเพดานกลางห้องโถงตามคติของจีน อีกทั้งผนังศิลปะภายในแกะสลักด้วยประติมากรรมจีนเข้ากับเกอวัลย์พฤษชาติแบบโรโกโกในศิลปะตะวันตก การออกแบบภายในใช้วัสดุหลากหลาย เช่น หินอ่อน กระเบื้องเคลือบ คริสตัล หยก และกระเบื้องเคลือบตลอดจนรูปปั้นสัมฤทธิ์ขนาดเท่าองค์จริงของจักรพรรดิโคตติญห์สร้างโดยช่างจากพระราชวังแวร์ซายที่ฝรั่งเศส ประติมากรรมนี้มีลักษณะแบบคติตะวันตกอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : สุสานโคตติญห์ , เฮ่ว , ศิลปะตะวันตก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮว้” เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109-54 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากอาจารย์นวัต เลิศแสวงกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย รวมทั้งอาจารย์สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาเอเชียศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำและประสบการณ์อันมีค่าแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าของหนังสือ วารสาร เอกสาร และวิทยานิพนธ์ทุกเล่มที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคนที่ให้คำแนะนำและกำลังใจตลอดมา

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอน แนะนำ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดีเสมอมา หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

เมณีสวี มาศศิรีวงศ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค-ง
สารบัญภาพ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1-4
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์เหวียนและความสัมพันธ์ระหว่าง เวียดนามกับฝรั่งเศส.....	5-6
2.2 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะและรูปแบบของสุสานโคดิญท์.....	6-9
2.3 ขอบเขตการศึกษา.....	9
2.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	9
3 ประวัติราชวงศ์เหวียนและความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส.....	10
3.1 ประวัติราชวงศ์เหวียน.....	10-13
3.2 ความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส.....	13-17

4	ศิลปะตะวันตกที่ปรากฏบนสุสานโคตติยห์ เมืองเฮ่ว.....	18-20
	4.1 แผนผัง.....	20-21
	4.2 จิตรกรรม.....	22-25
	4.3 ประติมากรรม.....	26-28
	4.4 สถาปัตยกรรม.....	28-30
5	สรุปผลการวิจัย.....	31-32
	บรรณานุกรม.....	33-34
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	35

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	แผนผังสุสานไคติญห์.....21
2	แผนผังสุสานไคติญห์.....21
3	เพดานภายในสุสานจักรพรรดิไคติญห์.....22
4	เพดานภายในพระราชวังแวร์ซาย.....23
5	ผนังภายในสุสานจักรพรรดิไคติญห์.....24
6	ห้องภายในพระราชวังแวร์ซาย.....24
7	ห้องกระจกภายในพระราชวังแวร์ซาย.....25
8	แท่นเคารพจักรพรรดิไคติญห์.....25
9	รูปปั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ภายในบริเวณพระราชวังแวร์ซาย.....27
10	รูปปั้นเหมือนขนาดเท่าจักรพรรดิไคติญห์.....27
11	รูปปั้นจักรพรรดิไคติญห์ประทับในท่านั่งภายในสุสานไคติญห์.....28
12	ภายในสุสานจักรพรรดิไคติญห์.....29
13	โคมไฟประดับในสุสานไคติญห์.....30
14	โคมไฟระย้าในพระราชวังแวร์ซาย.....30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สุสานโคตติญห์ เป็นสุสานของจักรพรรดิโคตติญห์ หรือลิ่งโคตติญห์ (Khải Định) หรือนิยมเรียกกันทั่วไปว่า “เอ็งลิ่ง” เริ่มก่อสร้างในปี ค.ศ. 1920 แล้วเสร็จปี ค.ศ. 1931 ตั้งอยู่บนเนินเขาโจวจู่ ริมแม่น้ำเฮว็อง ฝั่งตะวันออก ตำบลลุยบั่ง (Thủy Bằng) มณฑลเฮืองถุย (Huông Thủy) เมืองเถื่อเทียน-เฮว้ (Thừa Thiên Huế) เวียดนาม สุสานโคตติญห์เป็นหนึ่งในสุสานหลวงของของราชวงศ์เวียนเพื่อบรรจุฝังพระศพของจักรพรรดิโคตติญห์ สุสานแห่งนี้ถูกทิ้งร้างมาเป็นเวลานาน และไม่มีรัฐบาลชุดใดให้ความสนใจ ต่อมาได้บูรณะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อจักรพรรดิโคตติญห์ทรงมีแนวความคิดที่จะสร้างสุสานเพื่อเป็นที่พำนักสุดท้ายของพระองค์ พระองค์จึงหาสถานที่ตั้งของสุสานที่ดีเพื่อให้ตรงตามหลักฮวงจุ้ย จนกระทั่งมาเจอสุสานของชาวบ้านซึ่งตั้งอยู่บริเวณฮวงจุ้ยที่เหมาะสม พระองค์เลยมีพระบรมราชโองการให้ทหารขุดย้ายสุสานทั้งหมด ส่งผลให้ชาวบ้านไม่พอใจ สุสานนี้ได้ชื่อว่าเป็นสุสานที่สร้างขึ้นบนความเกลียดชังของประชาชน

สุสานแห่งนี้จัดวางอาคารได้ระดับขึ้นไปห้าชั้น ภายในลานหน้าห้องพระโรงของสุสานจักรพรรดิโคตติญห์มีการตั้งประติมากรรมรูปบุคคลและประติมากรรมรูปสัตว์ที่สร้างตามคติการสร้างสุสานแบบจีนประติมากรรมรูปบุคคลและประติมากรรมรูปสัตว์เหล่านี้ แสดงถึงยศถาบรรดาศักดิ์ของผู้วายชนม์ ขณะเดียวกันแสดงถึงความเชื่อโลกหลังความตาย เชื่อว่าวิญญาณยังมีชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งข้าทาสบริวารไปอยู่ด้วยโดยใช้ตุ๊กตาศีลาเหล่านี้เป็นตัวแทน

ทางเดินขึ้นสุสานได้รับการตกแต่งเป็นบันไดมังกรขึ้นไปชั้นหนึ่ง มีบันไดไปยังลานชั้นสองที่เรียงรายด้วยรูปปั้นหินของช้าง ม้า ข้าราชการทหารและพลเรือน กลางลานมีแผ่นจารึก

เขียนด้วยอักษรจีน นิพนธ์โดยพระเจ้าเป่าไต้ เพื่อรำลึกถึงพระบิดา ส่วนด้านบนสุดเป็นพระราชวังเทียนดิงห์ ภายในมีการตกแต่งอย่างสวยงามด้วยการใช้กระเบื้องสีปูพื้น จิตรกรรมฝาผนังภาพมังกรในม่านเมฆขนาดใหญ่ประดับอยู่บนเพดานกลางห้องโถง ส่วนทางซ้ายและขวาเป็นภาพเฟรสโกมีสีสันสวยงามและตกแต่งด้วยการฝังกระจกสีและกระเบื้องนับพันชิ้น ภาพเขียนเฟรสโกนี้ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะตะวันตก แสดงถึงเรื่องราวมากมายของสัตว์ ต้นไม้ และดอกไม้ ตลอดจนรูปปั้นสำริดขนาดเท่าองค์จริงของพระเจ้าโคดิญท์ สร้างในประเทศฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1922 ติดตั้งอยู่บริเวณกลางห้องโถงบนบัลลังก์เหมือนพระองค์ยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่

ความสวยงามของสุสานแห่งนี้เป็นศิลปะแบบ ศิลปะโรโกโก หรือบางครั้งก็เรียกกันว่า "ศิลปะแบบหลุยส์ที่ 15" ศิลปะโรโกโกเริ่มพัฒนามาจากศิลปะฝรั่งเศส และการตกแต่งภายใน คริสต์ศตวรรษที่ 18 ห้องที่ออกแบบจะเป็น เอกภาพ คือทุกสิ่งทุกอย่างในห้อง ไม่ว่าจะ เป็นผนัง เครื่องเรือน หรือเครื่องประดับ จะออกแบบเพื่อให้กลมกลืนกันมิใช่จะอิสระต่อกัน ภายในห้องจะมีเครื่องเรือนที่หรูหราและอลังการ รูปปั้นเล็ก ๆ แบบประติมากรรมลอย ภาพเขียนหรือกระจกก็จะเป็นกรอบลวดลาย และพรมแขวนผนัง ที่ถ้าแยกอะไรออกมา ก็จะ ทำให้ห้องนั้นไม่สมบูรณ์แบบและมิได้มีขอบเขตอยู่เพียงในพระราชฐานเท่านั้น หากกระจายไปตามวังของพระบรมวงศานุวงศ์ และคฤหาสน์ของเหล่าชนชั้นสูงทั่วไป สถาปัตยกรรมภายในของฝรั่งเศสนอกจากใช้หินเป็นวัสดุก่อสร้างหลักแล้ว วัสดุก่อสร้างอื่นที่สำคัญ คือ คอนกรีต ที่ใช้ในส่วนโครงสร้างรองรับพื้น ผนัง และเพดาน บางส่วนของโครงสร้างนี้จะปรากฏให้เห็นโดยไม่มีวัสดุหรือทับ สถาปนิกกำหนดให้ช่างก่อสร้าง คัดหิน และปูน เพื่อให้เกิดคอนกรีตสีพิเศษและเนื้อสีสม่ำเสมอทั้งโครงการ

จักรพรรดิโคดิญท์ พระราชสมภพวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 1885 พระนามแรกประสูติคือ เจ้าชายเหวียน ฟุค บู เต้า (Nguyễn Phúc Bửu Đảo) ทรงเป็นพระราชโอรสของจักรพรรดิตั้ง คัญ (Đông Khánh) กับจักรพรรดินี ฮู เทียน (Huyền Thiên) เมื่อจักรพรรดิตั้ง คัญสวรรคตในปี ค.ศ. 1889 จักรพรรดิถั้ว ท้ายและจักรพรรดิซวี เติน ขึ้นครองราชย์บัลลังก์ต่อจากจักรพรรดิตั้ง คัญแต่ก็ครองอำนาจไม่นานก็ถูกฝรั่งเศสปลดจากราชบัลลังก์และ

ถูกเนรเทศ ขอให้ทำตัวเป็นปรปักษ์กับฝรั่งเศส เหวียน ฟุค บู เต๋า ขึ้นมาเป็นองค์จักรพรรดิเมื่อปี ค.ศ. 1916 เนื่องจากเมื่อครั้งพระราชบิดาคือจักรพรรดิองค์ก่อนที่ทรงนิยมฝรั่งเศส

เจ้าชายเหวียน ฟุค บู เต๋า ทรงเป็นสมเด็จพระจักรพรรดิแห่งอันนัมในอารักขาของฝรั่งเศส พระนามว่า จักรพรรดิโคดิญท์ แปลว่า "กษัตริย์แห่งความสงบสุขและมั่นคง" แต่พระองค์เป็นเพียงกษัตริย์หุ่นเชิดของฝรั่งเศสและเป็นกษัตริย์ที่ประชาชนเวียดนามเกลียดชังมากที่สุด เพราะเห็นว่าพระองค์ฝักใฝ่เอาใจศัตรู เอาแต่ใช้ชีวิตหรูหราในพระราชวัง จนโฮจิมินห์ได้ตั้งฉายาเสียดสีว่า เป็นมังกรไม้ไฟ "The Bamboo Dragon" ซึ่งเป็นคำเปรียบเปรยจักรพรรดิโคดิญท์ ที่เป็นแค่กษัตริย์หุ่นเชิดของฝรั่งเศสเท่านั้น ต่อมาเมื่อพระองค์ทรงเสด็จไปเยือนฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1922 เพื่อเยี่ยมชมนิทรรศการอาณานิคมมาร์แซย์ (Marseilles Colonial Exhibition) ก็ยังถูกเสียดสีโดยผู้นำชาตินิยม ผู้ซึ่งเกลียดชังสถานะของเวียดนามที่กลายเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ต่อมาในปี ค.ศ. 1923 จักรพรรดิโคดิญท์สร้างความโกรธแค้นให้กับประชาชนโดยการอนุญาตให้ฝรั่งเศสขึ้นภาษีกับประชาชน ซึ่งรายได้จากภาษีส่วนหนึ่งนำมาใช้สร้างสุสานอันวิจิตรของพระองค์ ต่อมาในปี ค.ศ. 1925 จักรพรรดิโคดิญท์ทรงพระประชวรอย่างหนักจนสิ้นพระชนม์ในที่สุด

ฝรั่งเศสเริ่มเข้ามามีบทบาทในเวียดนามตั้งแต่ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 ด้วยการค้าและเผยแพร่ศาสนา โดยพระเยซุอิตชาวฝรั่งเศส นามว่า อาเล็กซ็องดร์ เดอ รอด (Alexandre de Rhodes) แต่ฝรั่งเศสไม่ได้ต้องการจะครอบครองดินแดนเวียดนาม เพราะไม่มีความพร้อมในด้านต่างๆ อีกทั้งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 การค้าระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศสอ่อนแอ เพราะการสู้รบภายในอาณาจักร ต่อมาในปี ค.ศ. 1859-1867 ฝรั่งเศสขยายเขตเข้ายึดครองอีก 6 เมือง โดยตั้งบริเวณเวียดนามทางตอนใต้เป็นเขตอาณานิคมเรียกว่า โคชิน-ไชน่า (Cochin China) ส่วนตอนกลางแต่งตั้งเป็นรัฐอารักขา กษัตริย์ราชวงศ์เหวียนเป็นประมุขเพียงแต่ในนาม ส่วนตอนเหนือของเวียดนามหรือโตคิน (Tonkin) หรือ บัค กี (Bắc Kỳ) ปกครองโดยผู้ว่าราชการชาวฝรั่งเศส ต่อมาในปี ค.ศ. 1893 ฝรั่งเศสรวมอาณาเขตของเวียดนามเข้ากับกัมพูชาตั้งชื่อว่า สหภาพอินโดจีน (Union indochinoise) ฝรั่งเศสได้มอบอำนาจให้กับผู้ปกครองท้องถิ่นในรัฐในอารักขาทั้งสิ้น ได้แก่ จักรพรรดิเวียดนาม กษัตริย์

กัมพูชา และเจ้ามหาชีวิตลาว แต่ในความเป็นจริง อำนาจอยู่กับข้าหลวงใหญ่มากกว่าบรรดาผู้ปกครองท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาจากประวัติที่มาและรูปแบบศิลปะในสุสานไคติญห์ ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจ ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกกับศิลปะเวียดนามที่มีความแปลกใหม่ มีความโดดเด่น และมีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์ของสุสานไคติญห์

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรมในสุสานที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกและมีการผสมผสานกับศิลปะเวียดนาม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบศิลปะที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกที่ปรากฏในสุสานไคติญห์
2. ทำให้สามารถจำแนกระหว่างศิลปะตะวันตกกับศิลปะเวียดนามในสุสานไคติญห์

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮวี มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่งมีดังนี้

2.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์เหวียนและความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศส

2.2 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะและรูปแบบของสุสานโคตติญห์

2.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์เหวียนและความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับฝรั่งเศส

ดวงธิดา ราเมศวร์ (2549) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์และราชวงศ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลาว สยาม พม่า กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์” กล่าวถึง ประวัติของอาณาจักรเวียดนาม ประวัติของราชวงศ์เหวียนรวมทั้งประวัติของจักรพรรดิโคตติญห์ และผลกระทบของการเข้ามาของอาณานิคมฝรั่งเศสที่มีต่อราชสำนัก

ดี.จี.อี. ฮอลล์ (2549) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร” กล่าวถึงจุดประสงค์ในการไปเยือนฝรั่งเศสของจักรพรรดิโคตติญห์ ซึ่งเป็นจักรพรรดิเวียดนามพระองค์แรกที่ได้ไปเยือนฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมของเวียดนามในสมัยนั้น

โกเมศ สุমনะ (2556) เขียนบทความออนไลน์เรื่อง “ความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส” กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสเริ่มต้นขึ้นเมื่อราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 โดยมีบาทหลวงอาแล็กซ็องดร์ เดอ โรด เข้ามาเผยแผ่ศาสนา ในช่วงเวลาดังกล่าว เวียดนาม

เพิ่งจะเข้าครอบครองดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ซึ่งเคยเป็นดินแดนของอาณาจักรจามปามาได้ไม่นานนัก

วชรพร นวลตา (2557) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ประวัติศาสตร์เวียดนามตอนใต้ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20” กล่าวว่า ฝรั่งเศสมีความสนใจในดินแดนเวียดนามตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา แต่การเข้ามาในระยะนี้มีความสนใจในการทำการค้าและเผยแพร่ศาสนาเป็นหลัก ยังไม่มีความต้องการเข้ามาครอบครอง

เพ็ชรี สุมิตร (2522) แปลหนังสือ เรื่อง “ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม” กล่าวว่า ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีการค้าระหว่างเวียดนามและชาติตะวันตกลดน้อยลงเนื่องจากเวียดนามเผชิญกับการสู้รบภายในอาณาจักร โดยเวียดนามในเวลานั้นมีความอ่อนแอ แต่ฝรั่งเศสยังไม่เข้ามาทำการแทรกแซงเพราะติดขัดปัญหาด้านการเงินรวมถึงการเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศส

Vu Hong Lien (2558) เขียนหนังสือเรื่อง “Royal Hue” กล่าวถึงประวัติราชวงศ์เหงียน ตั้งแต่กษัตริย์ราชวงศ์เหงียนมีอิสระในการปกครองประเทศ จนกระทั่งในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จนกระทั่งทำให้จักรพรรดิเวียดนามกลายเป็นเพียงแค่สัญลักษณ์เท่านั้น จนกระทั่งจักรพรรดิต้องยอมสละราชสมบัติ

Lich Su Vietnam (2559) เขียนบทความออนไลน์เรื่อง “Trieu dai nha Nguyen” กล่าวถึง เหตุการณ์สำคัญในราชวงศ์เหงียนต่างๆ เช่นการจับตัวมิชชันนารีทำให้ฝรั่งเศสไม่พอใจ พร้อมทั้งส่งเรือรบเข้าโจมตีเวียดนาม จนกระทั่งเวียดนามพ่ายแพ้และยอมปล่อยตัวมิชชันนารี

2.2 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะและรูปแบบของสุสานโคดิญห์

กัจจ สุนพงษ์ศรี (2551) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก 3 : ศิลปะในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19” กล่าวว่า การสร้างสุสานได้รับแรงบันดาลใจมาจากศิลปะแบบโรโกโกที่เป็นอิทธิพลสมัยอาณาจักรฝรั่งเศส มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ สวยงาม และหรูหรา

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช (2557) เขียนหนังสือเรื่อง “ศิลปะเวียดนามและจาม” กล่าวถึง ยุคราชวงศ์เลระยะหลัง-ยุคราชวงศ์เหวียน (ปลายพุทธศตวรรษที่ 20 ถึง ปลายพุทธศตวรรษที่ 25) ศิลปะของเวียดนามในสุสานด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรม ที่มีการผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมของเวียดนามกับศิลปะตะวันตก แสดงให้เห็นถึงการเข้ามาของชาติตะวันตกในเวียดนาม มีการเข้ามาล่าอาณานิคมในเวียดนาม

Vu Hong Lien (2558) เขียนหนังสือเรื่อง “Royal Hue” กล่าวถึงประวัติและที่มาของจักรพรรดิและสุสานโคตดิญห์ ลักษณะของสุสานโคตดิญห์ มีภาพเขียนต่างๆที่มีทั้งที่เป็นศิลปะที่เคยได้รับมาจากจีนและอิทธิพลศิลปะจากตะวันตกที่ได้รับมาจากการเข้ามาล่าอาณานิคมในยุคของจักรพรรดิโคตดิญห์

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2558) เขียนหนังสือเรื่อง “ศิลปะอาเซียน เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และไทย” กล่าวถึงที่ตั้งของสุสานโคตดิญห์ จุดประสงค์ในการสร้างสุสานโคตดิญห์ และการผสมผสานศิลปะเวียดนามกับศิลปะตะวันตกที่มีความสวยงามและแปลกตา

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช (2556) เขียนบทความออนไลน์เรื่อง “ภาพรวมสุสานจักรพรรดิโคตดิญห์” กล่าวถึง ปีที่สร้าง วัตถุประสงค์ในการสร้างสุสาน อาคารต่างๆซึ่งทำหน้าที่ต่างกัน เช่น ท้องพระโรง ตำหนัก และกล่าวถึงอิทธิพลตะวันตกที่เข้ามา

บัณฑิต จุลาสัย (2546) เขียนหนังสือเรื่อง “สถาปัตยกรรมฝรั่งเศส” กล่าวว่า สถาปัตยกรรมภายในของฝรั่งเศส นอกจากหินแล้วยังมีคอนกรีตที่เป็นวัสดุก่อสร้าง มีลักษณะเหมือนกับสถาปัตยกรรมภายในของสุสานจักรพรรดิโคตดิญห์

พูนศักดิ์ แสนามนตรี (2556) เขียนบทความออนไลน์เรื่อง “ศิลปะโรมัน” กล่าวว่า ความนิยมในการทำรูปเหมือนกษัตริย์ในตะวันตกมีมาตั้งแต่ในประติมากรรมโรมันตั้งแต่ นำรูปแบบประติมากรรมมาจากกรีก และพัฒนาการสอดแทรกอุดมคติของโรมันเข้าไปด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวทางการศึกษาอิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮวี ว่าควรศึกษาว่าประวัติของราชวงศ์เหวียนเป็นอย่างไร ประวัติของจักรพรรดิโคตติญห์เป็นอย่างไร ดวงธิดา ราเมศวร์ (2549) มีการล่าอาณานิคมชาติตะวันตกในตอนไหน และศิลปะของชาติตะวันตกที่เข้ามาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในศิลปะในเวียดนาม อชิรัชญ์ ไซยพจน์พานิช (2557) ฝรั่งเศสมีความสนใจในดินแดนเวียดนามตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 วชรพร นวลตา (2557) เพื่อเข้ามาเผยแพร่ศาสนาโดยบาทหลวงฝรั่งเศส โกเมศ สุমনะ (2556) แต่ในช่วงศตวรรษที่ 18 ที่เวียดนามอ่อนแอและความสัมพันธ์ด้านการค้ากับฝรั่งเศสก็ลดลง เพ็ชรี สุมิตร (2522) อีกทั้งในราชวงศ์เหวียนมีเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง Lich Su Vietnam (2559) ประวัติความเป็นมาของจักรพรรดิและสุสานโคตติญห์ ลักษณะของสุสานว่ามีลักษณะอย่างไร มีทางเดินตรงไหนข้างในของสุสานมีอะไรบ้าง Vu Hong Lien(2558) ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างศิลปะเวียดนามกับศิลปะตะวันตกได้อย่างลงตัว ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2558) ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตกของฝรั่งเศสในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 กำจร สุนพงษ์ศรี (2551) อีกทั้งวัสดุก่อสร้างที่ใช้ในสถาปัตยกรรมภายในของฝรั่งเศส บัณฑิต จุลาสัย (2546) และความนิยมการสร้างรูปเหมือนในตะวันตกมีมาตั้งแต่ในสมัยใด พุฒิสักดิ์ เสนามนตรี (2556)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮวี พูดถึงประวัติของสุสานและจักรพรรดิของโคตติญห์ ลักษณะและงานศิลปะข้างในสุสาน ทั้งด้านบนผนังและเครื่องใช้ต่าง ๆ บนผนัง รวมถึงรูปปั้นของจักรพรรดิโคตติญห์ภายในสุสาน Vu Hong Lien(2558) ที่ตั้งของสุสาน จุดประสงค์ในการสร้าง ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2558) ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตกของฝรั่งเศส กำจร สุนพงษ์ศรี (2551) และสถาปัตยกรรมภายในของฝรั่งเศสสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ว่าภายในสุสานโคตติญห์มีอะไรที่ได้รับมาจากการเข้ามาของตะวันตกและอิทธิพลศิลปะตะวันตกในยุคนั้น บัณฑิต จุลาสัย (2546)

อนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮวี ยังไม่มีผู้ใดศึกษาว่าภายในสุสานโคตติญห์ มีศิลปะใดที่ได้รับมาจากตะวันตกบ้าง ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ศึกษา “อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ เมืองเฮวี” เพื่อทราบถึงศิลปะที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่มีการผสมระหว่างศิลปะตะวันตกกับศิลปะเวียดนาม สามารถแยกแยะได้ว่าศิลปะไหนที่เป็นศิลปะที่ได้รับมาจากตะวันตกที่นำมาใช้ในการสร้างสุสาน

1.5 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาศิลปะที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกที่ผสมผสานกับศิลปะเวียดนามที่ปรากฏในสุสานจักรพรรดิโคตติญห์ เมืองเฮวี

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน/แผนการดำเนินงาน

ศึกษาเพื่อทราบที่มาของอิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ ได้กำหนดวิธีการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์
2. เก็บรวบรวมภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ ทั้งหนังสือในหอสมุดและจากสื่อออนไลน์ต่างๆ
3. แยกแยะระหว่างศิลปะตะวันตกกับศิลปะเวียดนามจากภาพและข้อมูลของสุสานโคตติญห์
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 ว่าได้นำอิทธิพลของศิลปะตะวันตกอะไรและแบบไหนมาใช้ในสุสานโคตติญห์
5. สรุปผลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลต่างๆ เพื่ออธิบายเกี่ยวกับศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

บทที่ 3

ประวัติศาสตร์ของเวียดนามและความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส

3.1 ประวัติราชวงศ์เหวียน

ราชวงศ์เหวียน เป็นราชวงศ์สุดท้ายของเวียดนามที่ปกครองเวียดนามมา 143 ปี เริ่มจากในปี ค.ศ. 1802 เมื่อจักรพรรดิชา ลีอง ทรงปราบดาภิเษกหลังจากปราบปรามกบฏไตเซินแล้ว ในระหว่างรัชกาลของจักรพรรดิชา ลีอง เวียดนามมีชื่อว่า เวียดนาม จนกระทั่งปัจจุบัน แต่ในรัชสมัยของจักรพรรดิมิถุ หมั่ง พระองค์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ดั่ยนาม (แปลว่า "ชาติยิ่งใหญ่ทางตอนใต้") การปกครองของราชวงศ์เหวียนถูกจำกัดโดยอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของนักล่าอาณานิคมฝรั่งเศส ประเทศได้ถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ โคชินไชนาเป็นรัฐอาณานิคมโดยตรงขณะที่อันนามและตั้งเกียกลายเป็นรัฐอารักขาซึ่งมีอิสระเพียงในนาม

จีนถูกทัพฝรั่งเศสตีแตกพ่ายแพ้ไปในยุทธการที่เซินเตีย ในค.ศ. 1883 ความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสและจักรวรรดิจีนใหญ่โตลุกลามจนกลายเป็นสงครามจีน-ฝรั่งเศส ผลของสงครามจีนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ราชสำนักเวียดนามราชวงศ์เหวียนสูญเสียซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศเวียดนาม สูญเสียเอกราชให้แก่ฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ ในระยะเวลาเพียงไม่ถึงหนึ่งปี ราชวงศ์เหวียนผลัดเปลี่ยนองค์พระจักรพรรดิไปถึงสามพระองค์ด้วยกัน เมื่อพระจักรพรรดิเกียนฟูเสด็จสวรรคตในค.ศ. 1884 เหวียน เตื่องและโดน ที้ด เทวียตตั้งพระจักรพรรดิห่าม จี ขึ้นแทน

ในค.ศ. 1885 จีนยอมรับให้เวียดนามเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศส พระจักรพรรดิห่าม จี มีพระราชโองการให้ชาวเวียดนามทุกคนลุกฮือขึ้นต่อต้านอิทธิพลและอำนาจของฝรั่งเศส เรียกว่าพระราชโองการเกิ่นเวือง ชาวเวียดนามทุกระดับตั้งแต่ขุนนางจนถึงชาวบ้านที่เข้าร่วมขบวนการต่อสู้เพื่อกอบกู้ประเทศคืนให้แก่พระจักรพรรดินั้นเรียกว่า ขบวนการเกิ่นเวือง แต่ขบวนการเกิ่นเวืองนั้นลุกฮือเพียงเล็กน้อยกระจัดกระจายตามที่ต่างๆ ไม่อาจจัดอิทธิพลของฝรั่งเศสได้ กองทัพฝรั่งเศสเข้ายึดพระราชวังหลวงเมืองเว้ พระจักรพรรดิห่าม จี และพระราชวงศ์ต้องเสด็จหนีออกจากพระราชวัง พระจักรพรรดิห่าม จี เสด็จหนีไปยังป่าเขาลำเนาไพรในประเทศลาวล้านช้าง ในค.ศ. 1886 ทางฝรั่งเศสจึงยกพระจักรพรรดิขึ้นพระองค์ใหม่คือ พระจักรพรรดิห่ง คัญ ขึ้นเป็นจักรพรรดิหุ่นเชิดให้แก่ฝรั่งเศส รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปลดผู้ดำรงตำแหน่งขุนนางต่างๆในราชสำนักเวียดนามหรือแม้กระทั่งปลดพระจักรพรรดิออกจากราชสมบัติ

พระจักรพรรดิตั้ง คัณเสด็จสวรรคตในค.ศ. 1889 แม้ว่าพระจักรพรรดิตั้ง คัณจะทรงมีพระราชโอรสอยู่แล้ว แต่ทางอาณานิคมฝรั่งเศสกลับเลือกที่จะยกราชสมบัติให้แก่พระโอรสของอดีตพระจักรพรรดิสุก ดึก ขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระจักรพรรดิถัณ ท้าย พระจักรพรรดิถัณ ท้าย ทรงแสวงว่าทรงเสียพระจริต เพื่อที่จะทรงหลบหนีจากการตรวจสอบของรัฐบาลฝรั่งเศสและทรงเข้าร่วมขบวนการปลดแอกประเทศเวียดนามจากฝรั่งเศสอย่างลับ ๆ จนกระทั่งพระจักรพรรดิถัณ ท้าย ทรงถูกรัฐบาลอาณานิคมจับได้ว่าทรงต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศส รัฐบาลฝรั่งเศสจึงปลดพระจักรพรรดิถัณ ท้าย ออกจากราชสมบัติในค.ศ. 1907 และยกราชสมบัติให้แก่พระโอรสของพระจักรพรรดิถัณ ท้าย พระชนมายุเพียงเจ็ดพรรษาขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระจักรพรรดิซวี เติง การที่รัฐบาลฝรั่งเศสยกพระจักรพรรดิที่ยังทรงพระเยาว์ขึ้นปกครองประเทศก็เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุม แต่ทว่าเมื่อพระจักรพรรดิซวี เติง ทรงเจริญพระชันษาขึ้น ทรงวางแผนร่วมกับขุนนางชื่อว่า เจิ่น กาว เวน ก่อการยึดอำนาจจากรัฐบาลฝรั่งเศสด้วยกำลังทหารในค.ศ. 1916 แต่รัฐบาลฝรั่งเศสล่วงรู้แผนการและจับกุมองค์พระจักรพรรดิซวี เติง และเจิ่น กาว เวน เจิ่น กาว เวนพร้อมพรรคพวกขุนนางผู้สมรู้ร่วมคิดถูกทางการฝรั่งเศสประหารชีวิต

รัฐบาลฝรั่งเศสกลับไปมอบราชสมบัติให้แก่พระโอรสของพระจักรพรรดิตั้ง คัณ เป็นพระจักรพรรดิพระองค์ใหม่คือพระจักรพรรดิโคเคิดิณห์¹

ราชวงศ์เหวียนเป็นราชวงศ์ที่โดดเด่นในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกรุกรานจากชาติฝรั่งเศสในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ราชวงศ์เหวียนได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงแรก (1802-1858) ถือเป็นช่วงเวลาที่มีความอิสระกษัตริย์ราชวงศ์เหวียนปกครองประเทศให้มีความสงบร่มเย็น โดยมีกษัตริย์ 4 พระองค์ คือ พระเจ้าซา ล็อง, พระเจ้ามิน มาง, พระเจ้าเทียว ตรี และ พระเจ้าต้อ ดึก

พระเจ้าซา ล็อง และพระเจ้ามิน มาง พยายามสร้างชาติเวียดนามบนพื้นฐานของลัทธิขงจื้อ แต่การพยายามกำจัดการปฏิรูปของกบฏเตย เชน ในช่วงเวลานั้นทำให้การปกครองด้วยระบบกษัตริย์ไม่มั่นคง ส่งผลให้ราชวงศ์เหวียนไม่เป็นที่นิยมของประชาชน ในช่วงเวลา 60 ปีที่ผ่านมา มีการก่อจลาจลทางพลเรือนมีมากกว่า 400 ครั้ง ในระหว่างการปกครองของพระเจ้ามิน มาง มีสงครามในประเทศจำนวนมาก ทำให้ความน่าเชื่อถือและความเคารพทุกด้านของประชาชนต่อพระเจ้าต้อ ดึก

¹ดวงธิดา รามศวรร, ผู้รวบรวม, ประวัติศาสตร์และราชวงศ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลาว สยาม พม่า กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: มายิก, 2548), 130-149.

หมดลงเพราะประเทศเสื่อมโทรมจากสงครามอย่างมาก ต่อมาในปี 1850 กลุ่มปัญญาชนชาวเวียดนามเรียกร้องให้มีการเรียนรู้แบบตะวันตกเพื่อนำมาพัฒนาอุตสาหกรรมและปฏิรูปทางการทหารและการต่างประเทศ แต่กลุ่มปัญญาชนชาวเวียดนามที่เรียกร้องนั้นมีจำนวนไม่มาก ทำให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ของราชวงศ์เหงียนไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิรูปและเปิดประเทศดั่งนั้น พระเจ้า ตื่อ ดิกจึงไม่ได้มีความประสงค์ที่จะดำเนินการตามข้อเสนอเหล่านี้ เวียดนามค่อย ๆ กลายเป็นประเทศที่ล้าสมัยและเสี่ยงต่อการถูกรุกรานจากลัทธิล่าอาณานิคมของยุโรป

ช่วงที่สอง (1858-1945) ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการรุกรานและการปกครองของฝรั่งเศส นับตั้งแต่กองทัพฝรั่งเศสโจมตีดานังและสิ้นสุดลงหลังจากพระเจ้าเบ๋าไตสละราชสมบัติ กองทัพเรือฝรั่งเศสโจมตีท่าเรือดานัง ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2405 พระเจ้าตื่อ ดิกได้ลงนามในสนธิสัญญาเพื่อมอบจังหวัดทางตะวันออก 3 จังหวัด ให้แก่ฝรั่งเศส ในปี 1867 ฝรั่งเศสครอบครอง 3 จังหวัดทางตะวันตกเพื่อสร้างดินแดนอาณานิคมโคชินไชน่า (Cochinchina) หลังจากรวบรวมทุกพื้นที่ในโคชินไชน่า ตั้งแต่ปี 1873 ถึง 1886 ฝรั่งเศสสามารถยึดทุกพื้นที่ในอ่าวตังเกี๋ย ในปี ค.ศ. 1884 ราชวงศ์เหงียนยอมรับอำนาจของฝรั่งเศสในการปกครองเวียดนาม ชาวฝรั่งเศสมีสิทธิปกครองและกษัตริย์ในราชวงศ์เหงียนเป็นเพียงสัญลักษณ์เท่านั้นชาวฝรั่งเศสสามารถสละราชสมบัติกษัตริย์ราชวงศ์เหงียนได้ ช่วงเวลานี้สิ้นสุดลงเมื่อพระเจ้าเบ๋าไตประกาศสละราชสมบัติในปี 1945²

เหตุการณ์สำคัญสมัยราชวงศ์เหงียน

จักรพรรดิยาลอง (เหงียนฟุกอัน) (1802 ถึง 1820) ในปีค.ศ. 1802 จักรพรรดิยาลองยกทัพขึ้นทางเหนือเข้ายึดเมืองทังลิ่งหรือฮานอยได้ ทรงสามารถรวบรวมดินแดนเวียดนามไว้ได้ในพระอาณาเขตตั้งแต่เหนือจรดใต้ ต่อมาในค.ศ. 1804 จักรพรรดิยาลองทรงวางรากฐานการปกครองของราชวงศ์เหงียน ทรงส่งเสริมลัทธิขงจื้อให้เป็นศาสนาประจำชาติของเวียดนาม ทรงสร้างพระราชวังเมืองเฮว้

จักรพรรดิมิน มาง (เหงียนฟุกดัม) (1820 ถึง 1841) ใน ค.ศ. 1832 เลวันเสวียตซึ่งเป็นขุนนาง มีตำแหน่งชาติภัก์ในสมัยพระเจ้ายาลอง ที่มีอำนาจอย่างมากในทางตอนใต้ของเวียดนาม

²Vu Hong Lien, *Royal Hue*, (Bangkok: River Books, 2558), 56-61.

ไปจนถึงกัมพูชาและเป็นกบฏได้เสียชีวิต จักรพรรดิมีน มาง จึงทรงแผ่ขยายอำนาจเข้าสู่ภาคใต้ของเวียดนาม ทรงยกเลิกตำแหน่งชาติผู้ถ้อย

ใน ค.ศ. 1833 บุตรชายบุญธรรมของเลวันเสวียตจึงก่อการกบฏต่อต้านจักรพรรดิมีนมาง ซึ่งกบฏของเลวันโคยนั้นมีราษฎรชาวเวียดนามใต้ต้องการมาเข้าพวกจำนวนมาก และบรรดาชาวคาทอลิกหรือบาทหลวงชาวตะวันตกต่างก็ให้การสนับสนุน

ในค.ศ. 1834 จักรพรรดิมีน มางทรงสถาปนาเจ้าหญิงนงกองค์มี ให้เป็นกษัตริย์แห่งเขมรและเป็นหุ่นเชิดของเวียดนาม จักรพรรดิมีน มางมีพระราชประสงค์ที่จะผนวกอาณาจักรเขมรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนามโดยสิ้นเชิงทั้งในทางการเมืองและทางวัฒนธรรม

จักรพรรดิเทียวตรี (เหวียนฟุกเทียน) ครองราชย์ ตั้งแต่ปี 1841 ถึง 1847 ในค.ศ. 1846 จักรพรรดิเทียวตรีทรงยอมรับให้นงกองค์ด้วงเป็นกษัตริย์แห่งเขมร ส่งบรรณาการให้แก่ทั้งราชสำนักเวียดนามเมืองเฮว้และฝ่ายสยามกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการสิ้นสุดความขัดแย้งเหนืออาณาจักรกัมพูชา ระหว่างเวียดนามและสยาม

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1847 เพื่อกดดันให้ทางการเวียดนามปล่อยตัวมิชชันนารีและเรียกร้องให้พระเจ้าเทียวตรีให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาให้แก่ชาวคริสเตียน ราชสำนักเวียดนามไม่ยอม และส่งเรือรบเวียดนามเข้าโจมตีตอบโต้ ฝ่ายฝรั่งเศสจึงยิงปืนใหญ่เข้าทำลายเรือรบของเวียดนามไปสังหารทหารเวียดนามไปจำนวนมาก เมื่อประเทศพ่ายแพ้ ราชสำนักเวียดนามจึงยินยอมปล่อยตัวมิชชันนารีทั้งสองคน³

3.2 ความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส

ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศสเริ่มต้นขึ้นเมื่อราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 โดยมีคณะบาทหลวงเยซุอิตซึ่งนำโดยบาทหลวงอาแล็กซ็องดร์ เดอ โรด เข้ามาเผยแผ่ศาสนา ในช่วงเวลาดังกล่าว เวียดนามเพิ่งจะเข้าครองครองดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ซึ่งเคยเป็นดินแดนของอาณาจักรจามปามาได้ไม่นานนัก ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับยุโรปจำกัดอยู่แค่เรื่องการค้าเท่านั้น อีกทั้งยังลดน้อยลงเนื่องจากเวียดนามเผชิญกับการสู้รบภายใน

³Lich Su Vietnam, **Trieu dai nha Nguyen**, accessed 19 April 2019, available from <https://lichsunuocvietnam.com/trieu-dai-nha-nguyen/>

อาณาจักร โดยเวียดนามในเวลานั้นมีความอ่อนแอ แต่ฝรั่งเศสยังไม่เข้ามาทำการแทรกแซงเพราะติดขัดปัญหาด้านการเงินรวมถึงการเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศส⁴

ในปี ค.ศ. 1787 ปีโย เดอ เบแอน ได้ร้องเรียนรัฐบาลฝรั่งเศสและจัดตั้งอาสาสมัครทหารฝรั่งเศสเพื่อช่วยเหลือ เหวียน อี้ญ (ซึ่งภายหลังคือจักรพรรดิยาหลง) ให้ได้ดินแดนที่สูญเสียให้กับราชวงศ์เตี้ยเซินกลับคืนมา ปีโยเสียชีวิตในเวียดนาม แต่กองทหารของเขายังคงต่อสู้จนถึงปี ค.ศ. 1802 ฝรั่งเศสเข้าไปเกี่ยวข้องกับเวียดนามอย่างมากในคริสต์ศตวรรษที่ 19 อาทิเช่น การปกป้องกิจการของสมาคมพันธกิจต่างประเทศแห่งปารีส ซึ่งเป็นองค์กรทางศาสนาของนิกายโรมันคาทอลิก การกระทำดังกล่าวทำให้ราชวงศ์เหวียนรู้สึกว่าคุณะมิชชันนารีที่เข้ามานั้นเป็นการคุกคามทางการเมือง

จักรพรรดิเต๋อติก (เหวียนฟูหง) (1847 ถึง 1883) ในค.ศ. 1857 จักรพรรดิเต๋อติกทรงลงพระราชอาญาประหารชีวิตมิชชันนารีชาวสเปนจำนวนสองคน ฝ่ายฝรั่งเศสเมื่อทราบเรื่องดังกล่าว จักรพรรดินโปเลียนที่ 3 มีพระราชโองการให้แม่ทัพเรือ ยกทัพเรือฝรั่งเศสมายังเวียดนามเพื่อตอบโต้การกระทำของราชสำนักเวียดนาม กองทัพฝรั่งเศสยกทัพเรือเข้ายึดเมืองท่าดานัง

ในปี ค.ศ. 1858 ราชวงศ์เหวียนได้รวบรวมดินแดนทั้งหมดไว้ได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งทำได้สำเร็จโดยการบุกโจมตีดานังของพลเรือเอกชาร์ล รีโกล เดอ เฌอนุย ซึ่งทำให้คุณะมิชชันนารีไม่ถูกขับไล่ ในเดือนกันยายนกองทัพผสมระหว่างฝรั่งเศสและชาวพื้นเมืองในอาณานิคมของสเปน ได้เข้าโจมตีท่าเรือตูรานที่ดานังและยึดเมืองสำเร็จในที่สุด

เดอ เฌอนุยได้ล่องเรือลงไปทางใต้ และได้เข้าครอบครองไซ่ง่อนเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1859 ต่อมารัฐบาลเวียดนามถูกบังคับให้ยกเบียนฮว่า ซาดิญ และดิญเตื่องให้กับฝรั่งเศส เดอ เฌอนุยถูกวิพากษ์วิจารณ์และถูกถอดออกจากหน้าที่ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1859 เพราะว่าเขาได้รับคำสั่งให้ปกป้องศาสนาคริสต์ ไม่ใช่เพื่อขยายอาณาเขต อย่างไรก็ตามนโยบายของฝรั่งเศสในช่วงเวลาสี่ปีถัดมากลับเปลี่ยนไปเป็นตรงกันข้าม ดินแดนของฝรั่งเศสในเวียดนามค่อยเพิ่มขึ้นเรื่อย⁵

⁴โจเซฟ บัททิงเกอร์, ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม, พิมพ์ครั้งที่ 1, แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522), 48-51.

⁵ดี.จี.อี.ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิธิดาประเทศไทย, 2549), 711.

ต่อมา ใน ค.ศ. 1860 ฝ่ายฝรั่งเศสถอนทัพออกจากเมืองดานังไปสมทบกันที่ไซ่ง่อน เหวียนจิเพื่องจึงยกทัพตามไปล้อมเมืองไซ่ง่อนคืนจากฝรั่งเศส ทัพฝรั่งเศสจึงฝ่าวงล้อมของเหวียนจิเพื่องที่เมืองไซ่ง่อนและสามารถเอาชนะเหวียนจิเพื่องได้ในยุทธการที่ก๊ฮว่า ในปี ค.ศ. 1862 ฝรั่งเศสได้รับสัมปทานท่าเรือสามแห่งในอันนัม ดังเกี๋ย และโคชินไชน่าจากจักรพรรดิ ตี้ก และต่อมาในปี ค.ศ. 1864 ฝรั่งเศสก็ประกาศดินแดนของฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1867 จังหวัดเจิวตัก (โขง) ท่าเตียน และหวินห์ล็องก็ตกเป็นของฝรั่งเศส⁶

ในปีค.ศ. 1861 ต่อมาทัพฝรั่งเศสเข้ายึดจังหวัดเบียนฮว่าและจังหวัดหวินห์ล็อง จนนำไปสู่การเจรจาระหว่างราชสำนักเวียดนามกับฝ่ายฝรั่งเศส ต่อมาในค.ศ. 1862 พระเจ้าตือตีกทรงให้พานทัยชาน เป็นผู้แทนฝ่ายเวียดนามในทำข้อตกลงสนธิสัญญาไซ่ง่อน ในครั้งนั้นราชวงศ์เวียดยกเมืองไซ่ง่อน รวมทั้งจังหวัดซาติญ จังหวัดเบียนฮว่า และจังหวัดตีญเตื่องและเกาะโกนเซิน หรือเกาะบูโลคอนดอร์ ให้แก่ฝรั่งเศส นับว่าเป็นการสูญเสียดินแดนให้แก่ชาติตะวันตกเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์เวียดนาม รวมทั้งราชสำนักราชวงศ์เวียดยังต้องเปิดเมืองท่าดานังให้เป็นเมืองท่าเสรี ชาวฝรั่งเศสสามารถเข้ามาทำการพาณิชย์ได้ ให้สิทธิแก่ชาวฝรั่งเศสสามารถเดินเรือในแม่น้ำโขงได้อย่างอิสระ และราชสำนักเวียดนามต้องชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามให้แก่รัฐบาลฝรั่งเศสอีกด้วย

ความกดดันในการเสียดินแดนนี้ทำให้ในปีค.ศ. 1863 พระเจ้าตือตีกทรงแต่งตั้งคณะทูตนำโดยพานทัยชานเดินทางไปยังนครปารีสประเทศฝรั่งเศสเพื่อเจรจาขอคืนดินแดนที่เสียให้แก่ฝรั่งเศสคืนมาแต่ไม่ประสบผลอย่างที่หวัง ซ้ำเป็นการเร่งให้ฝรั่งเศสจัดตั้งอาณานิคมขึ้นในเวียดนามอย่างเป็นทางการ ในค.ศ. 1864 มีชื่อว่า อาณานิคมโคชินจีน (Cochinchina) เป็นการย่างเท้าเข้าสู่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก้าวแรกของฝรั่งเศส ต่อมาในค.ศ. 1867 ฝ่ายทางการอาณานิคมฝรั่งเศสยกกำลังเข้ายึดจังหวัดเจิวตัก จังหวัดท่าเตียน (บันทายมาศ) และจังหวัดหวินห์ล็อง ครอบครองดินแดนเพิ่มเติมไปจากสนธิสัญญาไซ่ง่อน

ในค.ศ. 1882 ฝรั่งเศสยกทัพเข้าบุกยึดเมืองฮานอยโดยไม่รับอนุญาตจากทางการอาณานิคมฝรั่งเศส ราชสำนักเวียดนามร้องขอความช่วยเหลือไปยังกองทัพธงด้าอีกครั้งและไปยังราชสำนักจีน

⁶โกเมศ สุমনะ, **ความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส**, เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2562 เข้าถึงได้จาก

<https://sites.google.com/site/komessumana/khwam-samphanth-kab-frangses>

ราชวงศ์ชิง ราชสำนักจีนจึงส่งกองทัพเข้ามาประจำการในเวียดนามภาคเหนือเพื่อเตรียมการต่อสู้กับฝรั่งเศส แผนการต่อสู้กับฝรั่งเศสดำเนินการโดยจีนประกาศทำทนายฝรั่งเศสให้มาพบกันที่เมืองฮานอยเพื่อต่อสู้ในค.ศ. 1883 ทั้งนี้ในขณะที่ฝรั่งเศสกำลังเดินทางไปยังเมืองฮานอยนั้น ถูกกองทัพฝรั่งเศสล้อมโจมตีระหว่างทาง และผู้นำกองทัพถูกสังหารเสียชีวิตไป หลังจากที่ฝ่ายจีนได้สังหารผู้นำทหารของฝ่ายฝรั่งเศสไปถึงสองคน รัฐบาลฝรั่งเศสจึงจัดตั้งกองกำลังเพื่อการเดินทัพสู่ เพื่อเข้ามาจัดการจีนและเวียดนามโดยเฉพาะ

จักรพรรดิตั้งคัง (เหงียนฟูเกี้ยน) (1885 ถึง 1889) ในค.ศ. 1887 เวียดนามกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมอินโดจีน ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศเวียดนาม กัมพูชา และลาว และมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองไซ่ง่อน รัฐบาลอินโดจีนมีอำนาจปกครองโดยตรงเหนือรัฐในอารักขาตั้งเกี้ยว และอาณานิคมโคชินไชนา ส่วนในรัฐในอารักขาอันนั้นนั้นพระจักรพรรดิราชวงศ์เหวียนทรงเป็นรัฐอธิปไตยแต่เพียงในนามเท่านั้น รัฐบาลฝรั่งเศสอนุญาตให้สถาบันพระจักรพรรดิเวียดนามดำรงอยู่ต่อไปได้แต่เพียงในเชิงพิธีการและสัญลักษณ์เท่านั้นแต่อำนาจที่แท้จริงอยู่ที่เจ้าอาณานิคม

จักรพรรดิโคไตญ์ (เหวียนฟูถ่วน) (1916 ถึง 1925) ซึ่งในค.ศ. 1919 ฝรั่งเศสเรื่องอำนาจอย่างเต็มที่ จักรพรรดิโคไตญ์ ทรงอ่อนน้อมยอมทำตามคำสั่งของรัฐบาลฝรั่งเศสทุกประการ มีพระราชโองการให้ยกเลิกการใช้อักษรจีนในเอกสารของราชสำนักเวียดนาม แล้วเปลี่ยนมาใช้อักษรละตินแทน

พระองค์เคยเสด็จไปฝรั่งเศส เมื่อค.ศ. 1922 เพื่อชักชวนให้ฝรั่งเศสเลิกล้มความคิดที่จะข่มขู่ขอความร่วมมือจากชาวเวียดนามในการปกครองอันหนาและตั้งเกี้ยว แต่ไม่สำเร็จ⁷

จักรพรรดิเป๋อไต๋ (เหวียนฟูเถียน) (1926 ถึง 1945) ในปี ค.ศ. 1941 – ค.ศ. 1945 กลุ่มขบวนการต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่เรียกกันว่า เวียดนามินท์ ภายใต้การนำของโฮจิมินห์ จาก ค.ศ. 1944 ถึง ค.ศ. 1945 ทางภาคเหนือของเวียดนามเกิดภาวะข้าวยากหมากแพงที่ประชากรกว่าหนึ่งล้านคนประสบปัญหาและอดอาหารจนตายในเดือนมีนาคม ต่อมาในค.ศ. 1945 ชัยชนะของญี่ปุ่นจึงได้กวาดล้างกลุ่มเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสไปจำคุก และได้ให้การรับรองว่าเวียดนามมี "เอกราช" ภายใต้ "การคุ้มครอง" ของญี่ปุ่นโดยมีจักรพรรดิเป๋อไต๋ เป็นพระจักรพรรดิแห่งเวียดนาม

⁷ตี.จี.อี.ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร, 711.

ลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกทวีความรุนแรงขึ้นและคุกคามดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก สำหรับเวียดนามได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1884 การต่อสู้เพื่ออิสรภาพดำเนินมาถึง ค.ศ. 1945 กลุ่มกบฏเวียดนามห์ สามารถปลดแอกจากฝรั่งเศสได้ และในปีเดียวกัน ในวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 1945 จักรพรรดิเบ๋าไต๋ โอรสของจักรพรรดิไคดิญห์ได้สละราชสมบัติและได้ลี้ภัยไปยังฮ่องกง โดยมอบอำนาจให้กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามจึงเป็นปีแห่งการปิดฉากสถาบันกษัตริย์เวียดนามลงไปด้วย⁸

⁸ อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช, ศิลปะเวียดนามและจาม, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: มติชน, 2557), 8.

บทที่ 4

ศิลปะตะวันตกที่ปรากฏบนสุสานโคตติญห์ เมืองเฮว้

สุสานโคตติญห์ เป็นสุสานของจักรพรรดิโคตติญห์ หรือ ลังโคตติญห์ หรือนิยมเรียกกันทั่วไปว่า “เอื่องล้ง” ตั้งอยู่บนเนินเขาโจวจู่ ริมแม่น้ำเฮว้ือง ฝั่งตะวันออก ตำบล ฤยบัง (Thủy Bàng) มณฑลเฮืองฤย (Huông Thủy) เมืองเถื่อเทียน-เฮว้ (Thừa Thiên Huế) เวียดนาม 530000 สุสานโคตติญห์เป็นหนึ่งในสุสานหลวงของของราชวงศ์เวียญเพื่อบรรจุฝังพระศพของจักรพรรดิโคตติญห์ สุสานแห่งนี้ถูกทิ้งร้างมาเป็นเวลานาน และไม่มีรัฐบาลชุดใดให้ความสนใจ ต่อมาได้บูรณะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อค.ศ. 1922 จักรพรรดิโคตติญห์เสด็จประพาสไปยังประเทศฝรั่งเศส ทรงให้ความชื่นชอบและโปรดปรานศิลปะตะวันตกในฝรั่งเศสอย่างมาก ทำให้มีอิทธิพลต่อรสนิยมของพระองค์ในการนำรูปแบบศิลปะแบบฝรั่งเศสมาใช้ประกอบอาคารก่อสร้างสุสาน ดังนั้นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสุสานโคตติญห์ซึ่งเป็นพระสุสานแห่งสุดท้ายในบริเวณสุสานราชวงศ์เวียญมีเอกลักษณ์ที่แปลกแตกต่างไปกว่าสุสานกษัตริย์ทุกแห่งในกลุ่มสุสานทั้งหมด เพราะแม้โดยหลักใหญ่จะอิงตามอิทธิพลจีน แต่การออกแบบสร้างในส่วนประกอบต่างๆ ล้วนใช้ตามแบบคตินิยมตะวันตก ดูคล้ายกับปราสาททรงยุโรปมากกว่าตำหนักแบบตะวันออก โดยเฉพาะรูปแบบของศิลปะและสถาปัตยกรรมแบบโรโกโกของฝรั่งเศส ถูกนำมาใช้ในการออกแบบสร้างและประดับประดาลงในรายละเอียดต่างๆ อย่างงดงามตระการตา⁹

สุสานแห่งนี้จัดวางอาคารไล่ระดับขึ้นไป 5 ชั้น ภายในลานหน้าห้องพระโรงของสุสานจักรพรรดิโคตติญห์มีการตั้งประติมากรรมรูปบุคคล มีประติมากรรมรูปสัตว์ที่สร้างตามคติการสร้างสุสานแบบจีน ทางเดินขึ้นสุสานได้รับการตกแต่งเป็นบันไดมั่งกรขึ้นไปชั้นหนึ่ง มีบันไดไปยังลานชั้นสองที่เรียงรายด้วยรูปปั้นหินของช้าง ม้า ข้าราชการทหารและพลเรือน กลางลานมีแผ่นจารึกเขียน

⁹ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล, ศิลปะอาเซียน เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และ ไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), 65.

ด้วยอักษรจีน นิพนธ์โดยพระเจ้าเปาโต เพื่อรำลึกถึงพระบิดาของพระองค์ ส่วนด้านบนสุดเป็นพระราชวังเทียนดิงห์

บริเวณด้านหน้าของสุสานออกแบบเป็นบันไดศิลาขนาดใหญ่ แบ่งเป็น 3 ช่อง ทางขึ้นสอดคล้องกับซุ้มประตูซึ่งแกะสลักลวดลายศิลปะจีนผสมตะวันตก ราวบันไดทางขึ้นแกะสลักเป็นประติมากรรมมังกรที่มีเค้าโครงแปลกไปกว่าที่อื่นๆ มีลักษณะหน้าตาที่ดุร้ายและน่ากลัว

ภายในสุสานมีการตกแต่งอย่างสวยงามด้วยการใช้กระเบื้องสีปูพื้นจิตรกรรมฝาผนังภาพมังกรในม่านเมฆขนาดใหญ่ที่วาดโดยใช้ศิลปินที่เขียนภาพด้วยเท้า ประดับอยู่บนเพดานกลางห้องโถง ส่วนทางซ้ายและขวาเป็นภาพเฟรสโกมีสีสันสวยงาม ภายในห้องตกแต่งด้วยการฝังกระจกสีและกระเบื้องนับพันชิ้น บริเวณผนังศิลปะภายในสุสานแกะสลักด้วยแบบอย่างประติมากรรมจีน รวมเข้ากับลายแกะสลักพฤกษชาติแบบโรโกโก การก่อสร้างใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น หินอ่อน หินแกรนิต เหล็กและคอนกรีต

ตำหนักด้านในที่เป็นที่บรรจุพระศพของจักรพรรดิไคติงห์ ประดับประดาด้วยโคมแบบยุโรป พื้นปูด้วยกระเบื้องสีแพรวพราว ด้านในประดับภาพจิตรกรรมมังกรในม่านเมฆขนาดใหญ่ประดับบนโถงเพดานชั้นใน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงพระราชอำนาจของพระองค์ การออกแบบภายในของตำหนักประกอบด้วยวัสดุหลากหลายชนิด ทั้งหินอ่อน กระจกสี คริสตัล หยก และกระเบื้องเคลือบรวมทั้งประดิษฐานประติมากรรมรูปเหมือนของพระองค์ไว้ในตำแหน่งกึ่งกลางยกพื้นเป็นแท่นสูง โดยประติมากรรมดังกล่าวนี้หล่อขึ้นโดยช่างจากพระราชวังแวร์ซาย ประเทศฝรั่งเศส เมื่อค.ศ.1922 แล้วส่งมายังเวียดนามโดยทางเรือ จึงเป็นประติมากรรมรูปเหมือนที่มีลักษณะแบบคติตะวันตกอย่างชัดเจน¹⁰

ความสวยงามของสุสานแห่งนี้เป็นศิลปะแบบ ศิลปะโรโกโก หรือบางครั้งก็เรียกกันว่า “ศิลปะแบบหลุยส์ที่ 15” ศิลปะโรโกโกเริ่มพัฒนามาจากศิลปะฝรั่งเศส และการตกแต่งภายในเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18 ห้องที่ออกแบบแบบโรโกโกจะเป็น เอกภาพ คือทุกสิ่งทุกอย่างในห้อง ไม่ว่าจะ เป็นผนัง เครื่องเรือน หรือเครื่องประดับ จะออกแบบเพื่อให้กลมกลืนกันอันหนึ่งอันเดียวกันมิใช่จะอิสระต่อกัน คือไม่มีสิ่งใดในห้องนั้นที่นอกแบบออกมา ภายในห้องจะมีเครื่องเรือนที่หรูหราและ

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, 67.

อลังการ รูปปั้นเล็ก ๆ แบบประติประดอย ภาพเขียนหรือกระจกก็จะเป็นกรอบลวดลาย และ
 พรมแขวนผนัง ที่ถ้าแยกอะไรออกมาจะทำให้ห้องนั้นไม่สมบูรณ์แบบและมิได้มีขอบเขตอยู่เพียงใน
 พระราชฐานเท่านั้น หากกระจัดกระจายไปตามวังของพระบรมวงศานุวงศ์ และคฤหาสน์ของเหล่า
 ขนชั้นสูงทั่วไป วังแต่ละแห่งตกแต่งอย่างหรูหรา¹¹

ในการศึกษาวิเคราะห์ศิลปะภายในสุสานโคตติญห์ เพื่อให้สะดวกแก่การนำเสนอจึงขอแบ่งการ
 วิเคราะห์อิทธิพลศิลปะตะวันตกที่ปรากฏในสุสานโคตติญห์ออกเป็นแผนผัง จิตรกรรม ประติมากรรม
 และสถาปัตยกรรม ดังนี้

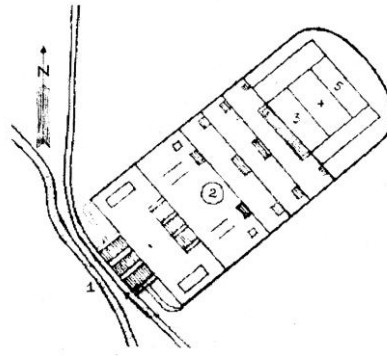
4.1 แผนผัง

สุสานอยู่ในแผนผังสี่เหลี่ยมผืนผ้า (ภาพที่ 1) และด้านหลังติดกับภูเขา Chau Chu สุสาน
 แห่งนี้จัดวางอาคารไล่ระดับขึ้นไปเป็นชั้นๆ มีทั้งหมด 5 ชั้น แต่ละชั้นจะมีอาคารซึ่งทำหน้าที่แตกต่าง
 กัน เช่น ท้องพระโรง ตำหนัก (ภาพที่ 2) นอกจากนี้ยังมีการตั้งประติมากรรมรูปสัตว์ และบุคคล
 ไว้สองข้างของทางเดินหลักด้วย ซึ่งรูปแบบโดยภาพรวมแสดงถึงการผสมผสานระหว่างอิทธิพลศิลปะ
 ตะวันตกที่เข้ามาในสมัยราชวงศ์เวียน และศิลปะจีนซึ่งเข้ามามีอิทธิพลในศิลปะเวียดมานานแล้ว¹²

¹¹ กัจจกร สุนพงษ์ศรี, ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก 3 : ศิลปะในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19, พิมพ์ครั้งที่ 2
 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), 13.

¹² อธิษฐ์ ไขยพจน์พานิช, ภาพรวมสุสานจักรพรรดิโคตติญห์, เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2562 เข้าถึงได้จาก
<http://art-in-sea.com/th/data/vietnam-art/viet-art/item/341-khaidinh1.html>

LE PLAN DU MAUSOLÉE DE KHAI DINH

1. Le ruisseau de Châu Ê. 2. Le pavillon de la stèle. 3. Le temple de Khai Thành. 4. La salle de l'enterrement. 5. La salle de culte.

ภาพที่ 1 แผนผังสุสานไคตัญห์

ที่มา: tombeauxroyaux, **LE TOMBEAU DE KHAI DINH**, accessed April 23, 2019, available from <https://tombeauxroyaux.wordpress.com/2016/01/31/le-tombeau-de-khai-dinh/>

ภาพที่ 2 แผนผังสุสานไคตัญห์

ที่มา: Moonfleet Asia, **Khai Dinh Tomb, Hue, Vietnam**, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <http://moonfleetasia.com/2017/08/05082560-khai-dinh-tomb-hue-vietnam.html>

4.2 จิตรกรรม

ภายในสุสานโคตัญหมีภาพเขียนบนเพดานใช้ศิลปะแบบโรโกโกที่มีเหมือนภาพเขียนบนเพดานของพระราชวังแวร์ซาย โดยการเขียนภาพก้อนเมฆและไอน้ำหนักสี วาดก้อนเมฆเป็นชั้นๆ เมื่อเงยหน้ามองขึ้นไปทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกว่าจะสามารถมองทะลุไปยังท้องฟ้าได้ เป็นภาพลวงตาแบบตะวันตก อีกทั้งโครงสร้างสีที่ใช้เป็นสีที่ผสมเฉดสีขาว มีการนำศิลปะแบบจีนผสมโดยการใช้รูปมังกร แต่ใช้รูปแบบศิลปะโรโกโก

ภาพที่ 3 เพดานภายในสุสานจักรพรรดิโคตัญหมี

ที่มา: Vietnammoi, Lang Khai Dinh: Cong trinh kien truc giao thoa van hoa Dong-Tay, accessed April 23, 2019, available from <https://vietnammoi.vn/lang-khai-dinh-cong-trinh-kien-truc-giao-thoa-van-hoa-dongtay-31736.html>

ภาพที่ 4 เพดานภายในพระราชวังแวร์ซาย

ที่มา: Suchaya.t, **ที่สุดของความวิจิตร ‘พระราชวังแวร์ซาย’ มรดกโลกแห่งกรุงปารีส**, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://travel.mthai.com/world-travel/177013.html>

ผนังภายในสุสานโคติญท์ มีการแบ่งออกเป็นช่องๆ แต่ละช่องทำลวดลายเป็นรูปแจกันแบบ ศิลปะจีนซึ่งแจกันเป็นสัญลักษณ์แห่งความสงบสุขและความสันติ โดยมีสีเหลืองอ่อนและมีการตัด ลวดลายด้วยสีเหลืองทองหรือสีมีความสดใส (ภาพที่ 5) ซึ่งเป็นลักษณะของการประดับตกแต่งแบบ โรโกโก ดังจะเห็นได้จากภายในพระราชวังแวร์ซายมีห้องกระจกซึ่งภายในประดับกระจกจำนวนมาก (ภาพที่ 7) ภายในใช้กระจกประดับเกือบทั้งห้อง ภายในสุสานจักรพรรดิโคติญท์ก็มีการใช้กระจกสีเส้น สดใสประดับบนรูป แต่ภายในสุสานจักรพรรดิโคติญท์นำกระจกมาประดับบนภาพเขียนเฟรสโกซึ่ง ภาพเขียนเฟรสโกนี้ก็เขียนไว้ภายในสุสานเกือบทั้งหมดเช่นกัน จึงมีการใช้กระจกและคริสตัลประดับ จำนวนมาก (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 5 ผนังภายในสุสานจักรพรรดิโคติญห์

ที่มา: Tam Nguyen, **Lang Vua Khai Dinh**, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก

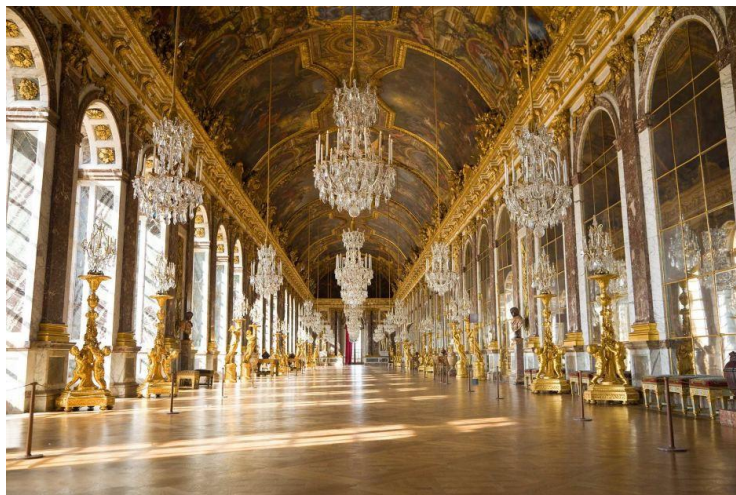
<https://www.youtube.com/watch?v=RuRdJwCli0s&feature=youtu.be>

ภาพที่ 6 ห้องภายในพระราชวังแวร์ซาย

ที่มา: Palanla, **พระราชวังแวร์ซาย ประเทศฝรั่งเศส**, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก

<http://palanla.com/index.php?op=abroadLocation-detail&id=42>

ภาพที่ 7 ห้องกระจกภายในพระราชวังแวร์ซาย

ที่มา: Suchaya.t, ที่สุดของความวิจิตร ‘พระราชวังแวร์ซาย’ มรดกโลกแห่งกรุงปารีส, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://travel.mthai.com/world-travel/177013.html>

ภาพที่ 8 แท่นเคารพจักรพรรดิไคตัญหู่

ที่มา: Vietnammoi, Lang Khai Dinh: Cong trinh kien truc giao thoa van hoa Dong-Tay, accessed April 23, 2019, available from <https://vietnammoi.vn/lang-khai-dinh-cong-trinh-kien-truc-giao-thoa-van-hoa-dongtay-31736.html>

4.3 ประติมากรรม

รูปปั้นเหมือนที่มีขนาดเท่ากับพระองค์ ตั้งอยู่ภายในสุสานโคติญท์ สร้างโดยช่างชาวฝรั่งเศส จากในพระราชวังแวร์ซาย ได้สั่งทำจากประเทศฝรั่งเศส โดยส่งมายังเวียดนามทางเรือ รูปปั้นจักรพรรดิโคติญท์ทำจากสำริด เหมือนรูปปั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ของฝรั่งเศสตั้งอยู่ภายในพระราชวังแวร์ซาย

ความนิยมในการทำรูปเหมือนกษัตริย์ในตะวันตกมีมาตั้งแต่ในสมัยจักรวรรดิโรมันตั้งแต่ โดยมีการสอดแทรกอุดมคติของโรมันเข้าไปด้วย เช่น ความเข้มแข็งแบบทหาร นิยมสร้างรูปทหาร นักการเมือง แม่ทัพ จูเลียส และบุคคลสำคัญ ๆ ลักษณะเข้มแข็งเป็นผู้ดี เสื้อผ้ามีรอยย่นมาก วัสดุที่ใช้สร้างประติมากรรมโรมันส่วนใหญ่สร้างจาก ชีผึ้ง หิน สำริด และดินเผา ความนิยมมีสองแบบคือ ในการทำประติมากรรมรูปบุคคลในอาณาจักรโรมันนิยมทำภาพนูนสูงระดับอนุสาวรีย์หรือบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในยุคนั้นระดับตัวสถาปัตยกรรมและทำรูปเหมือนบุคคล¹³

¹³ พุฒิศักดิ์ เสนามนตรี, ศิลปะโรมัน, เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก

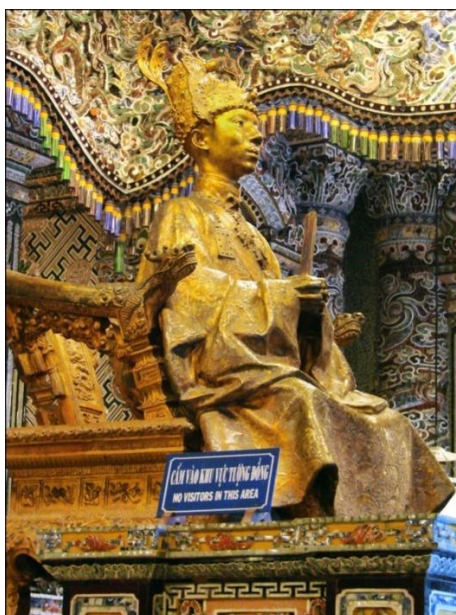
ภาพที่ 9 รูปปั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ภายในบริเวณพระราชวังแวร์ซาย

ที่มา: shutterstock, **Versailles, France**, accessed April 23, 2019, available from <https://www.shutterstock.com/nb/-versailles-france-october-2015.ht>

ภาพ 10 รูปปั้นเหมือนขนาดเท่าจักรพรรดิไคดิญห์

ที่มา: Vietnamitas en Madrid, **Hue Tombes imperials**, accessed April 23, 2019, available from <http://fr.vietnamitasenmadrid.com/2011/12/tombeau-imperial-de-khai-dinh-hue.html>

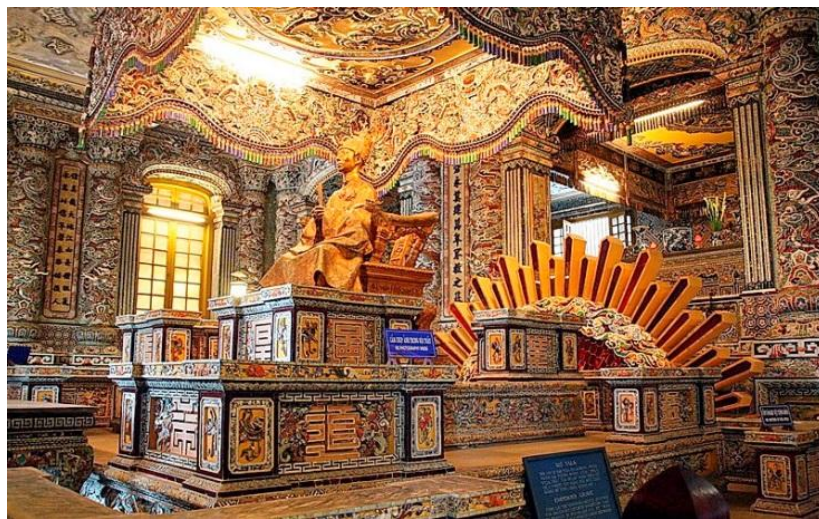
ภาพที่ 11 รูปปั้นจักรพรรดิโคตติญห์ประทับในทำนงภายในสุสานโคตติญห์

ที่มา: Jean-Pierre Dalbera, **La statue du Roi (Tombeau de Khai Dinh)**, accessed April 23, 2019, available from [https://commons.org/La_statue_du_Roi_\(Tombeau_de_Khai_Dinh\).html](https://commons.org/La_statue_du_Roi_(Tombeau_de_Khai_Dinh).html)

4.4 สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมในสุสานโคตติญห์เป็นสถาปัตยกรรมแบบปิด คือ ภายในสุสานนี้มีความสวยงามมากน้อยตามความเชื่อของผู้สร้าง และความศรัทธาของจักรพรรดิโคตติญห์ในขณะนั้นที่ยังมีความเชื่อตามแบบจีนอยู่มากเนื่องจากตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศจีนมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังมีฝรั่งเศสเข้ามายึดครองในภายหลัง ทำให้คติความเชื่อที่นำมาใช้ยังเป็นคติแบบจีน แต่รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบตะวันตก โดยเวียดนามพยายามหลีกเลี่ยงหนีความเป็นจีนแต่อย่างไรก็ตามความเชื่อแบบจีนได้ฝังรากลึกในความเชื่อของคนเวียดนามไปแล้ว ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ทั้งหมด

สถาปัตยกรรมภายในของฝรั่งเศส นอกจากหินแล้วยังมีวัสดุก่อสร้างที่สำคัญ คือ คอนกรีตที่ใช้ในส่วนโครงสร้างรองรับพื้นผนังและเพดาน มีลักษณะเหมือนกับสถาปัตยกรรมภายในของสุสานจักรพรรดิโคดิญห์และจีนผสมกัน¹⁴ อีกทั้งตำแหน่งด้านในที่เป็นที่บรรจุพระศพของจักรพรรดิโคดิญห์ประดับประดาด้วยโคมไฟระย้าแบบยุโรป(ภาพที่ 13)¹⁵

ภาพที่ 12 ภายในสุสานจักรพรรดิโคดิญห์

ที่มา: vntoyou, สุสานจักรพรรดิโคดิญห์ เว้ อุโมงค์หวิ่งหม็อก, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.vntoyou.com/tomb.html>

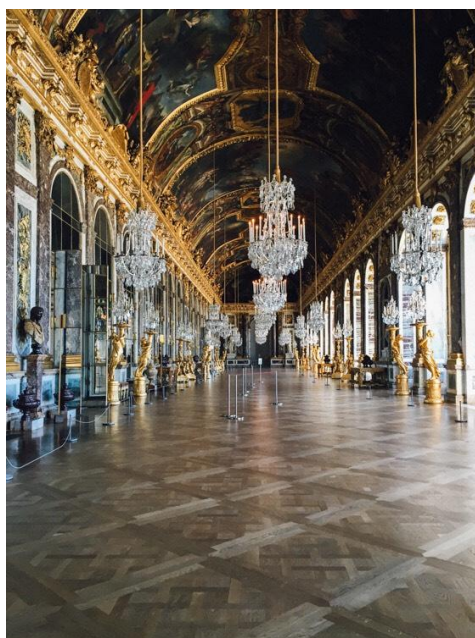
¹⁴ บัณฑิต จุลาสัย, สถาปัตยกรรมฝรั่งเศส, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546),15.

¹⁵ ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล, ศิลปะอาเซียน เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และ ไทย, 67.

ภาพที่ 13 โคมไฟประดับในสุสานโคตดิญห์

ที่มา: Vietnammoi, **Lang Khai Dinh: Cong trinh kien truc giao thoa van hoa Dong-Tay**, accessed April 23, 2019, available from <https://vietnammoi.vn/lang-khai-dinh-cong-trinh-kien-truc-giao-thoa-van-hoa-dongtay-31736.html>

ภาพที่ 14 โคมไฟระย้าในพระราชวังแวร์ซาย

ที่มา: อัจฉรีย์ จุลาสัย, **Versailles in My Memoire**, เข้าถึงเมื่อ 23 เมษายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://readthecloud.co/travelogue-2.html>

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

เมื่อ ค.ศ. 1922 จักรพรรดิโคดิญท์เสด็จประพาสไปยังประเทศฝรั่งเศส ทรงให้ความชื่นชอบและโปรดปรานศิลปะตะวันตกในฝรั่งเศสอย่างมาก ทำให้มีอิทธิพลต่อรสนิยมของพระองค์ในการนำรูปแบบศิลปะแบบฝรั่งเศสมาใช้ประกอบการก่อสร้างสุสาน

แม้โดยหลักใหญ่จะอิงตามอิทธิพลจีน แต่การออกแบบสร้างในส่วนประกอบต่างๆ ล้วนใช้ตามแบบคตินิยมตะวันตก ดูคล้ายกับปราสาททรงยุโรปมากกว่าตำหนักแบบตะวันออก โดยเฉพาะรูปแบบของศิลปะและสถาปัตยกรรมแบบโรโกโกของฝรั่งเศส ถูกนำมาใช้ในการออกแบบสร้างสุสาน¹⁶

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย บทความออนไลน์ต่างๆ ทำให้สามารถแบ่งศิลปะตะวันตกที่อยู่ภายในสุสานโคดิญท์ออกเป็น จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ดังนี้

1. จิตรกรรม

ภายในสุสานจิตรกรรมบนเพดานมีภาพเขียนบนเพดานใช้ศิลปะแบบโรโกโก เหมือนภาพเขียนบนเพดานของพระราชวังแวร์ซาย เน้นการใช้สีขาวเข้าผสมกับสีอื่น โดยการเขียนภาพก่อนเมฆและไล่น้ำหนักสี วาดก่อนเมฆเป็นชั้นๆ เมื่อเงยหน้ามองขึ้นไปทำให้ผู้มองมีความรู้สึกที่สามารถมองเห็นทะลุไปยังท้องฟ้าได้ เป็นภาพลวงตาแบบตะวันตก ภายในพระราชวังมีภาพเขียนแบบนี้อยู่บนเพดานหลายจุดในพระราชวัง

2. ประติมากรรม

ประดิษฐานประติมากรรมรูปเหมือนของพระองค์ไว้ในตำแหน่งกึ่งกลางยกพื้นเป็นแท่นสูง ประติมากรรมดังกล่าว หล่อสร้างโดยช่างชาวฝรั่งเศสจากในพระราชวังแวร์ซาย ได้สั่งทำจากประเทศฝรั่งเศส โดยส่งมายังเวียดนามทางเรือ รูปปั้นจักรพรรดิโคดิญท์ทำจากสำริด เป็นประติมากรรมรูปเหมือนที่มีลักษณะแบบคตินตะวันตกอย่างชัดเจน เหมือนรูปปั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ของฝรั่งเศสที่ตั้งอยู่ภายในพระราชวังแวร์ซาย ซึ่งความนิยมในการทำรูปเหมือนกษัตริย์ในตะวันตกมีมาตั้งแต่ในสมัยจักรวรรดิโรมัน¹⁷

¹⁶ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะอาเซียน เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และ ไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), 66-67.

¹⁷พูนศักดิ์ สีมานนตรี, ศิลปะโรมัน.

3. สถาปัตยกรรม

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสุสานโคตติญ์ซึ่งเป็นพระสุสานแห่งสุดท้ายในบริเวณสุสานราชวงศ์เวีียนมีเอกลักษณ์ที่แปลกแตกต่างไปกว่าสุสานกษัตริย์ทุกแห่งในกลุ่มสุสานทั้งหมด เพราะแม้โดยหลักใหญ่จะอิงตามอิทธิพลจีน แต่การออกแบบสร้างในส่วนประกอบอื่นๆ ล้วนใช้ตามแบบคตินิยมตะวันตก ดูคล้ายกับปราสาททรงยุโรปมากกว่าตำหนักแบบตะวันออก¹⁸

¹⁸ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะอาเซียน เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และ ไทย, 66.

บรรณานุกรม

1. สื่อสิ่งพิมพ์

หนังสือภาษาไทย

ดวงธิดา ราเมศวร์, ผู้รวบรวม. **ประวัติศาสตร์และราชวงศ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลาว สยาม พม่า กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มายิก, 2548.

ดี.จี.อี.ฮอลล์. **ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, 2549.

อชิรัชฎ์ ไชยพจน์พานิช. **ศิลปะเวียดนามและจาม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มติชน, 2557.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. **ศิลปะอาเซียน เวียดนาม กัมพูชา เมียนมา ลาว และ ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

บัณฑิต จุลาสัย. **สถาปัตยกรรมฝรั่งเศส**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

กัจจกร สุนพงษ์ศรี. **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก 3 : ศิลปะในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

โจเซฟ บัททิงเกอร์. **ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

หนังสือภาษาต่างประเทศ

Vu Hong Lien. **Royal Hue**. Bangkok: River Books, 2558.

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภาษาไทย

โกเมศ สุমনะ. **ความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส**. เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2562. เข้าถึงได้จาก

<https://sites.google.com/site/komessumana/khwam-samphanth-kab-frangses>

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. **ภาพรวมอุทยานจักรพรรดิไคติญห์**. เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2562. เข้าถึงได้จาก

<http://art-in-sea.com/th/data/vietnam-art/viet-art/item/341-khaidinh1.html>

พุฒิศักดิ์ เสนามนตรี. **ศิลปะโรมัน**. เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2562. เข้าถึงได้จาก

<https://puttisaksanamontee.wordpress.com>

ภาษาต่างประเทศ

Lich Su Vietnam. **Trieu dai nha Nguyen**. Accessed April 19, 2019. Available from

<https://lichsunuocvietnam.com/trieu-dai-nha-nguyen>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวเมณส์วี มาศศิรีวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	3 พฤษภาคม 2540
สถานที่เกิด	พิษณุโลก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	76/40 หมู่ 1 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

ประวัติการศึกษา

2558 – ปัจจุบัน	ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา ภาษาลือกเวียดนาม
2551 – 2557	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม สายศิลป์ภาษา (ภาษาญี่ปุ่น)

